

Історія розвитку соціальної економіки. Теоретичні основи соціальної економіки

Теоретичні питання

1. Історичні витoki первинних соціально-економічних знань.
2. Загальна характеристика "середньовічних" соціально-економічних поглядів.
3. Соціально-економічні погляди "класиків".
4. "Кейнсіанська революція" в соціально-економічній науці. Джон Мейнард Кейнс.
5. Лібералізм і неолібералізм як методологічна основа "соціальної економіки".
6. Предмет, метод і завдання соціальної економіки.

Питання для самостійної роботи

1. Типи соціальної економіки: охлократичний, демократичний і олігархічний.
2. Основні напрями сучасного економічного життя.
3. Особливості соціальної економіки в перехідних умовах.
4. Міжнародний досвід соціалізації економіки.

1. Беляєв О.О., Бебело А.С. Економічна система суспільства // Політична економія.: Навч. посіб. -К.: КНЕУ. 2004.
2. Єременко В.Г. Основи соціальної економіки: Популярний курс. – К.: МАУП, 1997. – 168 с.
3. Основи економічної теорії: Підручник / А. А. Чухно, П. С. Єщенко, Г. Н. Климко та ін.; За ред. А. А. Чухна. – К.: Вища шк., 2010. – 606 с.
4. Соціальна економіка: методичні матеріали. Для студентів Факультету економічних наук. Спеціальність «Економічна теорія»/ Укл. Орел Є.М. – К.: НаУКМА, 2005. – 47 с.
5. Юрьєва Т. В. Социальная экономика: Учеб. для студ. вузов, обучающихся по эконом, спец. – М.: Дрофа, 2001. – 352 с.

1. Історичні витoki первинних соціально-економічних знань

"Соціальна економіка" – це наука про громадянське суспільство

"В історії науки "давньогрецькі" мислителі виявляють таку саму геніальність і оригінальність, як і у всіх інших галузях. Історично їх світогляд створює теоретичні вихідні пункти сучасної науки"

К. Маркс

2. Загальна характеристика "середньовічних" соціально-економічних поглядів

- період "середньовіччя" – це період феодалізму (V-XVII ст. н. е.);
- примітивна соціально-економічна структура;
- відмітні риси – становість, кастовість, корпоративізм, панування традицій;
- суворо регламентований характер організації будь-якої сфери людської діяльності ("цехові статuti", кількість учнів у майстра і підмайстра, технології, інструменти);
- натуральний характер господарювання ("традиційний спосіб виробництва")

3. Соціально-економічні погляди "класиків"

Система поглядів була представлена французькими економістами XVIII сторіччя

Застарілі погляди:

- єдине джерело багатства й добробуту в суспільстві – продукт, який виробляється в сільському господарстві;
- решта видів людської діяльності зосереджена лише на переробці цього продукту, а тому має другорядне значення (промисловість – "безплідна сфера" занять)

Актуальні погляди:

- роль держави і межі її втручання в соціально-економічне життя
багатство дарується народам лише природою, а тому будь-яке втручання уряду в економіку нерозумне й некорисне, врожай залежить від природи, урядові закони не можуть вплинути на цей процес, а тому нема потреби втручатися в економіку; держава має надати повну свободу своїм громадянам.

"Економічна таблиця" Ф. Кене (1757 р.)

- ▶ яким чином діє економіка в цілому (макроекономічний підхід);
- ▶ як продукт розподіляється між різними соціальними верствами в натуральній і грошовій формах

1. наявність в економіці потоків товарів і грошей;
2. необхідність певної пропорційності між окремими частками сукупного продукту нації

4. "Кейнсіанська революція" в соціально-економічній науці.

Джон Мейnard Кейнс

Соціально-економічна наука до Кейнса

- ❑ Принцип **"Laissez Faire"** – принцип невтручання, звернутий до держави: "не втручайся", "покинь на самоплив", "не заважай!!!";
- ❑ "Конкурентний механізм" ("невидима рука" ринку);
- ❑ "Гра вільних ринкових сил" – попиту і пропозиції

Суть "кейнсіанської революції"

- ❑ Принцип **"Втручайся!!!"**;
- ❑ внутрішніх сил самозахисту капіталізму недостатньо;
- ❑ цілеспрямоване і енергійне втручання можливе лише з боку держави;
- ❑ на допомогу "невидимій руці" (ринковий механізм) має прийти "видима рука" – держава та її органи

"Загальна теорія зайнятості, проценту і грошей"

"Велика криза кінця 20-х - початку 30-х років"

"Новий курс" Ф.Д.Рузвельта

"Єдиним критерієм істини є практика!"

"Загальна теорія... жахливо написана книга, вона погано організована... Вона сповнена ілюзій і плутанини... Сама кейнсіанська система викладена в ній нечітко... Спалахи осяяння та інтуїції перетинаються з нудною алгеброю. Незграбні визначення знезацька озаряються дивним пасажем. Коли її кінець-кінцем подолаєш, то з'ясовується, що аналіз у ній очевидний і водночас новий. Коротко кажучи - це робота генія"

П.Самуельсон

7

5. "Лібералізм" і "неолібералізм" як методологічна основа соціальної економіки

"Liberty" – свобода

ідея необмеженої індивідуальної свободи, яка базується на приватній власності на засоби виробництва

Цінності лібералів в економічній сфері:

- "економічна свобода" і "вільна конкуренція" на основі гри "вільних ринкових сил";
- самонастроювання і саморегулювання економіки;
- держава – "нічний сторож"

"Неолібералізм"

+ індивідуальна свобода на базі приватної власності;
+ ринкова форма господарювання;
– важливість держави, її втручання в соціально-економічні процеси

"Кейнсіанці"

- дефіцит ефективного попиту, що потребує державного втручання

"Неоліберали"

- підрив "досконалої конкуренції";
- процеси монополізації

"хвороба" капіталізму, як системи

8

Соціальна економіка – це система господарювання, в основі якої знаходиться забезпечення соціально орієнтованого економічного зростання у взаємозв'язку з економічно орієнтованим соціальним розвитком.

СИСТЕМА ЦІЛЕЙ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

9

Висновки

1. Вивчення соціально-економічної історії людства переконує, що наука "соціальна економіка" має не столітню, а тисячолітню історію розвитку.
2. У найбільш загальному вигляді "соціальна економіка" - це наука про громадянське суспільство.
3. Соціальна економіка – це система господарювання, в основі якої знаходиться забезпечення соціально орієнтованого економічного зростання у взаємозв'язку з економічно орієнтованим соціальним розвитком.
4. Предметом соціальної економіки є закони та закономірності громадського співробітництва та досягнення умов соціальної гармонії, соціального компромісу між індивідуумами, групами людей, суспільством в цілому та державою в тісному та нерозривному взаємозв'язку економічних та соціальних відносин, в поєднанні цілей неухильного економічного зростання та стабільного підвищення добробуту населення.
5. Основні принципи соціальної економіки полягають у: єдності соціально орієнтованої економічної політики та економічно орієнтованої соціальної політики; розмежуванні та інтеграції складових соціальної економіки на мікро-, мезо- і макро-рівнях; системному аналізу визначення та використання джерел і факторів соціально-економічного зростання; формуванні й розвитку соціального партнерства між суб'єктами праці, капіталу і політики як необхідної умови соціально-економічного зростання.